

зкладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова. Вінниця, 2006. 196 с.

3. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ, 2010. 240 с.

4. Шаніна О. С. Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01 / Одеський національний медичний університет імені І. І. Мечнікова. Одеса, 2015. 21 с.

Уляна Соловій,

*кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри перекладу та філології
ЗВО «Університет Короля Данила»,*

м. Івано-Франківськ, Україна

Галина Іванишин,

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мовознавства*

Івано-Франківського національного медичного університету,

м. Івано-Франківськ, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ У ТРЬОХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ АСПЕКТАХ:
«МОВИ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ», «МОВИ
ВПРОВАДЖУВАНОЇ», «МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ»**

Українська мова на сучасному етапі її розвитку реалізується в найрізноманітніших функціональних площинах. Як і будь-яка інша мова, вона виникла в суспільстві, обслуговує його й поза суспільством існувати не може. На неї впливають не тільки загальний стан освіченості народу, рівень культури, а й соціальна та професійна диференціація, демографічні й міграційні процеси,

спричинені, зокрема, пандемією COVID-19 і військовою агресією російської федерації.

Зміни, що відбуваються в українській мові останніми десятиріччями, спрямовані на збагачення словникового запасу лексемами чужомовного походження: англіцизмами й американізмами як різновидом останніх. Стрімке збільшення їхньої кількості зумовлено активним розгортанням процесів світової глобалізації, науково-технічним прогресом, зокрема розвитком ІТ-сфери, сфери комунікацій і реклами. «Як засвідчує сучасна українська мовна практика, освоєння новітніх запозичень відбувається непослідовно, воно не спрямоване на збереження національних мовних пріоритетів, нерідко деструктивно впливає на лексичні, словотвірні та морфологічні норми» [2, с. 3–4].

Професійні знання потребують оволодіння мовою відповідної спеціальності, або фаховою мовою – сукупністю мовних засобів, які використовують для досягнення порозуміння в професійно обмеженій сфері спілкування [3, с. 62]. Суспільне розшарування є причиною фахової диференціації мови й функціонування різних професійних субмов, підмов різних наук і професійного жаргону. Найістотнішими лексичними одиницями окремої такої групи є професіоналізми й терміни. Останні як мовні одиниці, об'єднані логіко-поняттєвими зв'язками, відображають відношення, що об'єктивно склались у відповідній галузі, й обслуговують певну сферу знань, пов'язаних із системою понять.

Мовна культура кожного є показником інтелектуального рівня, освіченості й інтелігентності, а також важливим складником не стільки фахових, скільки особистісних і національних взаємовідносин. Адже нація, що вважає мову першоосновою існування, відкидатиме всілякі спроби заборонити чи ліквідувати її; навпаки – зберігатиме й утверджуватиме цей засіб самоідентифікації етносу.

Організація процесу вивчення української мови фахового спрямування, української мови як іноземної, української мови як упродовжуваної здійснюється на основі застосування й поєднання загальнодидактичних і спеціальних лінгводидактичних

принципів. Вона передбачає реалізацію мовленнєвої, мовної й соціокультурної (діяльнісної/професійно орієнтованої) змістових ліній, які відповідно до мети, основних завдань і цільової аудиторії мають різне змістове наповнення [1, с. 112].

Мовленнєва змістова лінія передбачає формування комунікативної компетентності шляхом розвитку й удосконалення вмій в основних видах мовленнєвої діяльності (письмі, читанні, аудіюванні, говорінні), що враховують вибір мовних засобів залежно від стилю, типу й жанру мовлення й відповідно до ситуації спілкування.

Мовна (лінгвістична) змістова лінія скерована на формування мовної (лінгвістичної) компетентності, а саме: відповідних знань, які є основою усвідомлення структурної єдності сучасної української літературної мови й необхідною умовою оволодіння її нормами.

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія передбачає усвідомлення власної пізнавальної діяльності та має суто процесуальний характер. Вона реалізується через систему комплексних завдань, що забезпечують цілеспрямованість у набутті досвіду комунікативної діяльності.

Професійно орієнтована змістова лінія покликана формувати українськомовну фахову компетентність майбутнього спеціаліста, здатного розв'язувати комунікативні завдання у сфері професійної діяльності, брати участь у діалоговому спілкуванні, демонструвати достатній рівень знань термінології відповідної фахової сфери.

Лексико-граматичний матеріал, що репрезентує зазначені змістові лінії загалом чи кожну окремо (або й комбіновано), відповідно до мети навчального процесу мотивується необхідністю вдосконалення активного соціально-культурного дискурсу й/чи закріплення фахово забарвленого «мовленнєвого усвідомлення».

Одним із основних завдань процесу вивчення української мови в трьох її функціональних аспектах є виховання в комунікантів / інокомунікантів пізнавального інтересу й поваги

до неї як необхідного інструмента саморозвитку й усвідомлення себе як невід'ємної частини сформованого й самодостатнього українського етносу (*українська мова як упродажувана*); як джерела й засобу формування професійної компетентності, удосконалення форм усного професійного спілкування, документознавства й ділового листування (*українська мова фахового спрямування*); як основної рушійної сили соціокультурної адаптації інокомунікантів до життя, навчання чи професійної діяльності в умовах українськомовного середовища (*українська мова як іноземна*).

Будь-яке з вищезазначених дидактичних «утілень» навчальної дисципліни «Українська мова» націлене на розширення необхідного словникового запасу, закріплення й удосконалення базових/ попередньо сформованих лінгвістичних, соціолінгвістичних і прагматичних компетенцій, продукування чіткого, плавного, логічного мовлення, а також на адекватне, ефективне й контрольоване використання граматичних структур, конекторів і схем зв'язку.

Література:

1. Галина Іванишин, Уляна Соловій. Типові програми з української мови як іноземної для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України: з досвіду укладання. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 12. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2016. С. 110–115.

2. Катерина Городенська. Українське слово у вимірах сьогодення. Видання друге, істотно доповнене. Київ : КММ, 2019. 208 с.

3. Продакшн, атач, колаборація: про використання анліцизмів у сфері комунікацій і реклами URL : <https://bazilik.media/prodakshn-atach-kolaboratsiia-pro-vykorystannia-anhlitsyzmiv-u-sferi-komunikatsij-i-reklamy/> (дата звернення : 24.11.2022).

4. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник / С. М. Луцак, Н. П. Литвиненко, О. Д. Турган та ін ; за ред. С. М. Луцак. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 360 с.